

Pocta Věře Capponi

..... i zasedla naše rodinná rada tetiček do patnáctého kolena a tato rozhodla, že když si cvoka, tedy MUDr. Vladimíra Novotného (po štatlu obecně zvaného Muskulek), což byl můj jakýsi strýc, vezme cvokař, tedy PhDr. Věra Capponi, jsou jisté šance, že se znormalizují oba. Předpoklad to byl veskrze mylný, ale mně se tímto rozhodnutím Rady dostalo požehnání stýkat se s někým, o kom se posléze ukázalo, že jeho vliv přetrvává i dávno poté, co odešel někam úplně jinam.

Poprvé jsem se s ní setkala u Heřmana Kotrby v řezbářském atelieru na Petrově. Protože byla malý pivo jako já, seděly jsme obě na ponku, klátily nohama a naslouchaly úderům rybářských palic a německo-latinskému Heřmanovu mrmlání.

Následně moji rodiče – když už to bylo v rodině – pojali úmysl zvědět od odborníka, zda jsem cvok nebo génius a byla jsem Věře předhována k testování. Po pěti hodinách sepisování mého protokolu Rorschacha Věra odpadla a pomstila se mi za to obsáhlým odborným vyjádřením mým rodičům, ve kterém s potěšením odpověděla na obě položené otázky kladně. Já jsem pak hozenou soubojovou rukavici s plnou vervou svých tehdejších čtrnácti let pozvedla a hodila ji nově přivdané tetě statečně zpět. Tou rukavicí jsem ovšem byla já osobně.

Zaparkovala jsem v její kuchyni v Žabinách a v průběhu následujících měsíců a let jsem získala několik báječných omluvenek, které dobře vystihují náš vztah a zejména Věřin způsob nazírání reality. Moji rodiče totiž měli velmi odlišný náhled na život a snažili se vůči mně uplatňovat přísnou výchovu, čemuž jsem se vzpírala. Omluvenky je měly obměkčit, když jsem dorazila do domova s nepřiměřeným zpožděním, případně nedorazila vůbec.

Zněly příkladmo takto:

„...přišla, vyžrala celou lednici a z této příčiny již nemohla odejít...“

„...nebyla způsobilá odejít do domova následkem společného užívání alkoholických nápojů pod psychologickým dohledem, takže jsem ji poslala pro pivo ještě jednou a pak už nemohla odejít vůbec.....“

„...žádám o omluvu z příčiny, že můj kocour umí číst. Mišusta objevil závěry XIV. sjezdu KSČ, celé je posral a ačkoliv je čistotné zvíře, roztahal to po celém bytě. Hovna uklízela moc pěkně, za zapůjčení dcery děkuji....“

Každé dítě by mělo mít ve chvíli, kdy vstoupí do puberty, jednoho antirodiče. Ti vlastní totiž jsou, jak všeobecně známo, naprosto nemožní, nepoužitelní a zcela nechápající. Věra statečně poslouchala moje nářky na předky, dávala mi zcela a naprosto zapravdu a můj žal mi dávala zajídat svými nedostizitelnými kyselými okurkami, nakládanými baklažány a kukuřičkami, to vše prokládáno domácím uzeným. V kvílení nad tupostí panující v mém zákonném domově jsem nepostřehla její občasné odchody k telefonu, referující rodičům, že jsem u ní a ať jsou v klidu.

Inu, věděla, že život je pes, dospívání je sviňa a navíc, že se to obvykle postupem doby nezlepší, ba, někdy to bývá časem ještě o moc horší, k čemuž mi nabídla důkaz. V její kuchyni se mezi haldou poživatin a pletení povalovaly divné desky. Byly bílé, macaté, silně se rozpadající a chaotické. Byly to soudní spisy. Věra byla vedoucí manželské a předmanželské poradny v Brně a byla také soudním znalcem v oboru psychologie. Na ní záleželo, jestli děťátka půjdou po rozvodu k mamince či k tatínkovi. Byla všeobecně uznávaná a všeobecně nenáviděná, protože její posudky čouhaly ze všech psychologických kliše a řádných metodologicky správných postupů. Měly však jednu zásadní vlastnost, kterou dnes v soudních síních takřka bez výjimky postrádám: bylo možno se o ně opřít, odpovědi na otázky soudu zněly „ano – ano“ – „ne – ne“ a svoje názory si PhDr. Capponi před soudem obhájila jasně, srozumitelně a tak, že sklapla nikoliv jen jedna strana, leč obvykle obě. (A soud obvykle rovněž...). Tyto spisy a tyto svoje posudky po mně začala Věra ve své kuchyni házet. Asi to nebylo úplně v souladu s pravidly o nakládání se soudními spisy, ale bylo to velmi užitečné. Já jsem četla, ona psala, občas jsme daly pauzu, kterou ona využítkovala na cigáro já na otázky. Proč takto? Proč ne jinak? A jak jsi mohla? A proč jsi nemohla?? Odpovídala trpělivě, vždy znova a znova, a protože v její blízkosti nic nemohlo zůstat v klidu, začaly létat vzduchem další tiskoviny. Velmi často to byla různá silně neoficiální psychologická literatura, o níž jen velmi málo oficiálních činitelů vědělo, že existuje, a to povětšinou právě Věřinou překladatelsko-nakladatelskou mírně zásluhou lehce samizdatového charakteru. Třeba cyklostylovaný Erikson, ten u mě už zaparkoval natrvalo a toho fakt ani teď nedám.... Četba pokračovala a já jsem si časem dokázala pochopit, o co jí skutečně jde, k čemu vlastně se to vyjadřuje a co je podstatou jejího nazírání na svět.

Podstatou bytí byl pro Věru bezesporu VZTAH. Miloval ji?? Milovala ho? Co se stalo? Kde došlo k tomu roztrhnutí pouta a která pouta je možno svázat a navázat, zejména ve vztahu k dětem?? Vztah nebyl to nejdůležitější, vztah byl ve své podstatě to JEDINÉ, co mělo v životě cenu. Z úhlu VZTAHU posuzovala vše, co jí přišlo do cesty jak osobně tak profesně. Dokážou si svářející se strany zachovat VZTAH i poté, co přestali být partnery, ale nepřestali být rodiči?? Ne?? Čert je vem! Kdo to nedokázal a proč?? Znalečák byl napsán a dítě – zcela v rozporu s „logikou“ šlo do péče rodiče, který bydlel takřka pod mostem, byl bez koruny a po pobytu v psychiatrické léčebně – ale díval se na svět očima sociabilního jedince, zachovávajícího svému dítěti láskyplný vztah k okolí. Druhému z rodičů, kterému zbyly všechny ostatní pro Věru zcela nepodstatné hmotné rekvizity, bylo doporučeno, aby s dítětem začal urychleně právě vztah budovat: z Věřina pohledu totiž neměl dítěti co nabídnout, a to ani v případě, když by seděl na truhle zlata. (A že na vinařské jižné Moravě takové truhly byly...) Pro jistotu ještě dodávám, že toto Věřino stanovisko bylo genderově zcela neutrální. Jestli má někdo mezi nožičkami todlencto nebo támdlencto bylo nepodstatné. Měl VZTAH??

Právě díky svému vztahu ke vztahům byla Věra schopna nejen tolerovat, ale i pochopit všechny moje vlastní ulítlé vztahy, včetně toho manželského, a všechny je podporovat. Právě kvůli jejímu vztahu ke vztahu se začal přirozeně rozvolňovat i náš vztah. To jednou takhle stála u nás na zahradě na stromě,

měla na sobě mimořádně odporné brčálově zelené plavky a léty cvičenými hmaty trhala zdravé meruňky do košíku a ty s monilií házela do džberu s materiálem určenému ke zkapalnění. A heč, heč, heč! - volala na mě - už dva měsíce jsem to nedostala a přečetla jsem si v Novotného lékařském slovníku, že můžu mít šestatřicet druhů nemocí! Koukej vypadnout z toho stromu a to žváro okamžitě zahod! prdlačky šestatřicet nemocí, jsi prostě v tom!! zaječela jsem na ni a měla jsem pravdu. Narodila se Vladimíra a já se naučila jedné další důležité věci: že je nutno při vlastním dítěti stát vždy a za všech okolností, i takových, kdy si zbytek světa myslí, že cvok je vaše dítě i vy. Naučila jsem se, že absolutní vzájemná důvěra dítěte a rodiče, něco, co je možno nazvat vnořením se jednoho do druhého je to, co následně umožní dítěti se vypořádat v životě takřka úplně se vším. I s tím, když mu ve dvanácti ta maminka umře tak, jako Věra umřela malé Vladěce.

Bylo to strašné, strašné, strašné. Věra dostala rakovinu prsu, když bylo Vladěce deset, jí padesát a podařilo se to oddálit jenom o dva roky. Poslední týdny jejího života jsem otáčela Prahu s Brnem dvakrát i třikrát týdně a asi tehdy jsem se naučila drtit nohou plyn tak, že vozidla dosahovala rychlostí... no, těch, co obvykle nejsou v techničácích uváděny. Nemusela jsem ji totiž stihnout. Věra umírala těžce, bolestivě a při plném vědomí toho, co musí podstoupit a co ji čeká. Její přítelkyně ji v posledních čtrnácti dnech prakticky vůbec neopouštěla. Já jsem s ní mluvila naposledy v pondělí, to ještě mohla mluvit. Její poslední otázka ke mně platila mému děťátku – byla jsem ve třetím měsíci těhotenství. Pak vytáhla svá nastřádaná platíčka tramalů a statečně je začala polykat. Musíme se pokusit to ukončit, řekla a my jsme jí dávaly zapít, aby prášky lépe klouzaly opuchlými rty, vsazenými v holé lebce. Její tělo bylo už ale tak otráveno vlastními jedy i opiáty, že to nezabralo. Ve středu už nekomunikovala, ale zdálo se nám, že nás slyší – vždyť sluch opouští umírající poslední. Seděly jsme u ní na posteli, louskaly hrášek a ten se nám rozbíhal po pokrývce umírající zároveň s našimi slzami. Vykládaly jsme vtipy a popisovaly krásy rozhledů jásavého červenového dne ze Žlutého kopce dolů na Brno.

Věra leží na židovském hřbitově v Židenicích. Když otáčím Brno na Prahu, vždycky můj zrak zabloudí z dálničního přejezdu k místu jejího hrobu. Příště se tam myslím zastavím. Místo židovské modlitby a kamínku jí šoupnu pod náhrobek rozhodnutí Fakulty sociálních studií, že jsem neprolezla scio testy „obecných studijních předpokladů“ a vzdor svým dvěma doktorátům jsem způsobilá studovat tak mateřskou školu, avšak psychologii nikoliv. Dlužno říci, že takovýto výsledek oficiálních testů již v mých patnácti Věra předvíдалa. Zase jednou měla pravdu, když říkala, že jediným skutečným validním testem je život sám – každá jeho minuta, každá jeho vteřina, každý jeho VZTAH.

Je nepochybné, že Věra testem života prošla s výsledkem 100 percentil váženého skóre.

Zemřela právě před jedenácti lety, 8. 6. 1998.

Strašně mi chybí.

Klára Veselá Samková